

การประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2550 - 2553
Evaluation of the Project of Student Camps for Learning Morals and
Sufficiency Economy 2007 - 2010

ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ¹, นรินทร์ สังข์รักษา¹, ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม¹, จุรีวรรณ จันปลา²
Thirasak Unaromlert, Narin Sungrugsa, Chaiyos Paiwithayasiritham, Jurewan Janpla

บทคัดย่อ

การประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2550 - 2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ทั้งในแง่การบริหารจัดการและผลการดำเนินงานโครงการ 2.) ประเมินอภิมานงานวิจัยรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2552 3.) สังเคราะห์รายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียงในระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2553 และ 4.) เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งต่อไป

การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการ มีกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจำนวน 3 กลุ่ม คือ 1.) ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา 2.) อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการภาคสนาม และ 3.) นิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จำแนกตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

การประเมินอภิมานงานวิจัย ทำการประเมิน 2 เรื่อง ได้แก่ 1.) รายงานการวิจัยเชิงสำรวจโครงการสำรวจค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2551 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต และ 2.) รายงานการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2552 ของมหาวิทยาลัยบูรพา

การสังเคราะห์รายงานการดำเนินโครงการในระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2553 ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบประเมินรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง นำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปประเด็นสำคัญเสนอในลักษณะของความเรียง

ผลการประเมินพบว่า

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ และนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในด้านของขั้นตอนการดำเนินการ รายละเอียดของคู่มือการดำเนินการ การกำหนดชุมชนภาคสนาม อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ฯลฯ และหากพิจารณาในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงตามแนวทางเศรษฐกิจ สามารถเรียนรู้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ ประจำโครงการจัดตั้งสายวิชาการบริหารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และอยู่ร่วมกับชุมชนได้เหมาะสม นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับชุมชนได้เหมาะสม โดยนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนร้อยละ 99.07 มีความคิดเห็นว่าการนี้ มีประโยชน์ต่อชุมชนในสังคมไทย เพราะโครงการนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของชุมชน ความร่วมมือ เห็นจุดด้อยของชุมชนเพื่อที่จะนำไปพัฒนาต่อไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นรากฐานในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต และเมื่อพิจารณาการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นพบว่า นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนร้อยละ 98.84 มีความคิดเห็นว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น เนื่องจากเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ ปฏิบัติได้จริง สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการทั้ง 3 กลุ่มจึงเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการโครงการนี้ต่อไป

2. การประเมินอภิमानรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2552 ผลการประเมินพบว่าในด้านรวมทุกมาตรฐานงานประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .14 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณามาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .20 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มาตรฐานด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .24 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มาตรฐานด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .35 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมาตรฐานด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .06 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการสังเคราะห์รายงานการดำเนินโครงการ พบว่าชุมชนตัวอย่างที่นิสิตนักศึกษาเข้าไปศึกษาได้นำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ (1.) รู้จักวางแผนการใช้ชีวิต (2.) ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง (3.) นำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในกระบวนการคิด (4.) ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติและความรอบคอบ และไม่ทำอะไรเกินตัว (5.) ไม่ฟุ้งเฟ้อ (6.) การจัดสรรเวลา (7.) การให้กำลังใจตนเองยามมีปัญหา เพื่อให้มีพลังในการทำประโยชน์ต่อสังคม (8.) ความสามัคคีในหมู่คณะ (9.) การวางตัวในสังคมและเคารพผู้อาวุโส (10.) การให้ความสำคัญกับการศึกษา

4. ข้อเสนอแนะในการดำเนินโครงการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

1. การบริหารงานโครงการ ได้แก่

- ควรมีการวางแผนโครงการให้เป็นภาระงานประจำเพื่อที่สถาบันการศึกษาจะได้มีระยะเวลาในการเตรียมการให้มากขึ้น
- ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการกับชุมชนภาคสนามเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจวัตถุประสงค์ของการลงภาคสนาม
- ควรมีการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการก่อนการปฏิบัติจริง
- ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมโครงการจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวทางในการจัดกิจกรรมร่วมกัน
- ควรมีการจัดส่งเอกสารคู่มือการดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องให้เร็วขึ้น
- ควรมีการประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ในการตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ
- ควรมีการเผยแพร่รายงานผลของโครงการโดยทั่วกัน

2. บุคลากร ได้แก่

- ควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการให้เพียงพอ
- ควรเพิ่มบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่
- ควรเพิ่มจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการให้มากขึ้น

3. งบประมาณ ได้แก่ ควรมีการเพิ่มงบประมาณในส่วนต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการ และระยะทางของชุมชนภาคสนามกับสถาบันการศึกษา เช่น ค่าอาหาร ค่าเบี้ยเลี้ยงนิสิตนักศึกษา ค่าเบี้ยเลี้ยงอาจารย์ที่ปรึกษา ค่าวัสดุสำนักงาน และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น

4. ระยะเวลา ได้แก่ ควรให้อิสระแก่สถาบันการศึกษาในการกำหนดระยะเวลาของโครงการได้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน สอดคล้องกับช่วงเวลาที่นิสิตนักศึกษาสามารถเข้าร่วมโครงการได้เต็มที่ และสอดคล้องกับลักษณะของชุมชนภาคสนามที่แตกต่างจากบริบทของสถาบันการศึกษา

5. อื่นๆ ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ควรจัดที่พักอาศัยโดยใช้ชาวมุสลิมพักอาศัยกับชาวมุสลิมด้วยกันเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจ

คำสำคัญ: 1. การประเมินโครงการ. 2. โครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง. 3. เศรษฐกิจพอเพียง.

Abstract

Evaluation of the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2007 - 2010 aimed to: 1.) Evaluate the accomplishment in running the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2010 both in management and the results of the project. 2.) Meta evaluation of the research, reporting of running the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2008 - 2009. 3.) Synthesize the report of running the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2007 - 2010, and 4.) Offer suggestions in running the project as a consideration to further strengthen the community.

In the evaluation of the accomplishment of running the project, there were 3 sample groups, and the major contributors who provided the relevant data for the project were: 1.) students of higher education institutions who participated in the project. 2.) field advisors for the project and 3.) higher education executives involved with the project. Data was collected using questionnaires, and the data was analyzed by determination of frequency, percentage, mean (\bar{X}), and standard deviation (SD).

For Meta Evaluation of the research 2008 - 2009, the population of the Meta Evaluation were: 1.) The survey research report of the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2010 of Suan Dusit Rajabhat University and 2.) The research report on Evaluation of Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2009 of Burapha University.

For synthesizing the report of running the project from 2007 to 2010, it was analyzed from the collected information from evaluation forms of the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2010. The key points were then summarized, and presented in composition form.

From the results it was found that:

1. The accomplishment evaluation of running the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2010 from the point of view of the 3 concerned parties, which were the higher education executives, the advisors and the students who participated in the project, found that the running of the project overall had a high level of propriety in terms of running process, manual details, field community setting, project advisors, etc. When considering the accomplishment of project objective, it was found that it was able to meet the goals because students participating in the project gained knowledge, understanding, and experience

following the guidelines of Sufficiency Economy. They could learn to integrate with the community. 99.07% of students participating in the project thought that this project was useful to Thai society, because it was a learning process of being in a community, cooperation, and seeing its weakness for further development. It could be applied to daily life, and be a foundation for living in the future. Considering passing on knowledge and experience to others, it was found that 98.84% of participating students had opinions to pass on knowledge gained and experience to others, since it was good, useful, practical, and could be a role model for living. Thus the 3 parties agreed that the Office of the Higher Education Commission should support this project further.

2. For Meta Evaluation of the report of running the Project of Student Camps for Learning Morals and Sufficiency Economy 2007-2009, it found that in all aspects of standards of evaluation of the Camps the average was 2.63. The standard deviation was equal 1.4 which was a very fine level. When considering utility standards, it was found that the average was 2.71. The standard deviation was 0.20, regarded as a high level of quality. The feasibility standards had an average of 2.17. The standard deviation was 0.24, regarded as a in high level of quality. The propriety standards had an average of 2.88. The standard deviation was 0.35, regarded as a very high level of quality. And the accuracy standards had an average of 2.54. The standard deviation was 0.06, regarded as a very high level of quality.

3. The results of the primary synthesis of the communities where students went to study and apply; (1.) Plan their lives. (2.) Perform their duties properly. (3.) Apply morality and ethics to their thinking process. (4.) Lead their lives dutifully, have consciousness and prudence. (5.) Not be extravagant (6.) Time management (7.) When they had any problems, they encouraged themselves to be useful for society. (8.) Have unity. (9.) Their positions in society and respect to the adults. (10.) Pay attention to the education.

4. The subjects indicated problems, obstacles, and solutions as below:

(1.) The project management:

- The project should be planned as a routine task so that the academic institutions could have more time for preparation.

- The project should be publicized to the community so that people there can understand its objectives in the field.

- A seminar should be held for the field advisors before the start of the project.

- An opportunity should be opened for participants from other academic institutions to discuss and exchange ideas of doing activities together.

- The operation manuals should be sent out earlier.

- There should be the coordination with the local agencies for site visits and encouragement.

- The results of the project should be published.

(2.) The personnel:

- The quantity of the project advisors should be increased sufficiently.

- The role of the advisors should be expanded.

- The quantity of students participating in the project should be increased.

(3.) Budget: The budgets of various parts should be increased in accordance with the period of running the project and the distance from the field community to the academic institutions such as board, daily allowances for students and advisors, office supplies, travel expenses, etc.

(4.) Period of running the project: The academic institutions should be free to set the period of the project so that students can fully participate in it. Also the project should be run according to the context of the communities, which might be different from the context of the educational institutions

(5.) Others: accommodation for Muslims to live together for their convenience in Religious practices.

Keywords: 1. Evaluation of the project. 2. Project of student camps for learning moral and sufficiency economy. 3. Sufficiency economy.

บทนำ

ปัญหาในการพัฒนาประเทศที่เน้นไปในด้านของการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวของระบบทุนนิยมซึ่งยึดทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) ที่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสถาบันต่างๆ ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของคนไทยเป็นจำนวนมาก ประกอบกับความจำเป็นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย จึงได้จัดทำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในปี 2552 จำนวน 160 หมู่บ้าน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2553 : 92-97) เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และนำร่อง สานข่าย ขยายผลการดำเนินการไปยังหมู่บ้านอื่นๆ ต่อไป รวมถึงการจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ในท้องถิ่นผ่านการเรียนรู้สู่สังคม โดยการเรียนรู้ผ่านศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นการหล่อหลอมและปลูกฝังให้คนทุกคนทั้งในส่วนของชาวบ้าน นักเรียน นิสิตนักศึกษาต่างๆ ได้ซึมซับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ตลอดจนถ่ายทอดให้กับสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงการสร้างภูมิคุ้มกันทางความรู้ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน

เพื่อให้บรรลุพันธกิจการพัฒนาประเทศดังกล่าวข้างต้นของนิสิตนักศึกษาและประชาชน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงจัดให้มีการดำเนินงานโครงการกิจกรรมสำหรับนิสิตนักศึกษาในลักษณะ “ค่ายเรียนรู้คุณธรรม” เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงและเรียนรู้จากการไปสัมผัสหรือปฏิบัติงานจริง (Activity Based Learning) ในชุมชนเข้มแข็ง โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ตลอดจนเป็นการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ชุมชน ศาสนาและปราชญ์ชาวบ้าน ได้ร่วมกันศึกษาถึงแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คุณธรรมพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข และการนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละบุคคลและท้องถิ่น ซึ่ง

เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคม “อยู่เย็นเป็นสุข” (Green and Happiness Society) โดยกิจกรรมจะประกอบไปด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานสำคัญของแต่ละชุมชนและองค์ความรู้หรือศาสตร์เฉพาะในแต่ละสาขาที่นำไปสู่ความสุข ความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “ค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553” ซึ่งเป็นกิจกรรมต่อเนื่องดำเนินการเป็นปีที่ 4

การดำเนินโครงการนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินโครงการ เพราะการประเมินโครงการเป็นกลไกสำคัญในการที่จะได้มาซึ่งสารสนเทศในการตัดสินใจหรือตัดสินใจคุณค่าของการดำเนินงานโครงการต่างๆ ในส่วนของโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ก็เช่นเดียวกัน ซึ่งการประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 จะทำให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ทราบว่าโครงการนี้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีความเหมาะสม และครอบคลุมตามบทบาทหน้าที่ของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะที่มีต่อโครงการจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ หลายกลุ่ม เพื่อจะได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรม ตลอดจนการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการ เพื่อจะได้ปรับปรุงโครงการให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นในการจัดโครงการนี้ในอนาคตได้ด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ในด้านการบริหารจัดการและผลการดำเนินงานโครงการ
2. เพื่อประเมินอภิมานงานวิจัยรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึง 2552
3. เพื่อสังเคราะห์รายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ใน

ระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2553

4. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการต่อหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอื่นๆ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาชุมชนให้เป็นชุมชนเข้มแข็งต่อไป

ขอบเขตของการประเมินโครงการ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ในด้านการบริหารจัดการและผลการดำเนินงานโครงการ และผลสัมฤทธิ์รวมทั้ง 4 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 ถึง 2553 อันประกอบด้วย

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ในด้านการบริหารจัดการโครงการ ประกอบด้วย

- การประเมินการดำเนินงานก่อนเริ่มโครงการ
- การประเมินการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการภาคสนาม
- การประเมินการจัดการเรียนรู้ในระหว่างโครงการ
- การประเมินการรายงานผลการศึกษาหลังภาคสนาม
- การประเมินปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการในด้านต่างๆ

2. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ในด้านผลการดำเนินงานโครงการ และผลสัมฤทธิ์รวมทั้ง 4 ปี พ.ศ.2550 ถึง 2553 ประกอบด้วย

- การประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดกับนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการคุณธรรมนำชีวิตพอเพียง
- การประเมินการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากโครงการคุณธรรมนำชีวิตพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต
- การประเมินองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ค้นพบในการเข้าร่วมโครงการ

- การประเมินอภิมาน (Meta Evaluation) งานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึง 2552
- การประเมินจากรายงานผลการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี พ.ศ.2550 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 จำนวน 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ของสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อที่ 1 จำนวน 43 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 79.07

1.2 อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการภาคสนามโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 จากสถาบันที่เข้าร่วมโครงการและถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในข้อที่ 1 จำนวน 43 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 79.07

1.3 นิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 จำนวน 85 สถาบัน การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการ Multi – Stage Area Sampling โดยแบ่งกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเป็น 2 กลุ่มคือ สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และสถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค แล้วสุ่มเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมา 50% ของจำนวนสถาบันในแต่ละกลุ่ม โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบยกกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ได้จำนวนสถาบันทั้งหมด 43 สถาบัน แล้วเก็บข้อมูลจากนิสิตนักศึกษาที่

เข้าร่วมโครงการในแต่ละสถาบันๆ ละประมาณ 30 คน
ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,290 คน ดังนี้

1.3.1 สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพฯและ
ปริมณฑล จำนวน 27 สถาบัน สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 14 สถาบันๆ ละประมาณ 30 คน จำนวนกลุ่ม
ตัวอย่างทั้งสิ้น 420 คน สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 8
สถาบัน คิดเป็นร้อยละ 57.14 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 220
คน คิดเป็นร้อยละ 52.38 ทั้งนี้เนื่องจากในบางสถาบัน
มีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการน้อยกว่า 30 คน

1.3.2 สถาบันอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค
จำนวน 58 สถาบัน สุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 29
สถาบัน ๆ ละประมาณ 30 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ทั้งสิ้น 870 คน สามารถเก็บข้อมูลได้จำนวน 26 สถาบัน
คิดเป็นร้อยละ 89.66 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 850 คน
คิดเป็นร้อยละ 97.70 ทั้งนี้เนื่องจากในบางสถาบันมี
จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมากกว่า 30 คน

2. การประเมินอภิมานงานวิจัยและ
สังเคราะห์รายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้
คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ใน
ระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2552 ประชากรในการประเมิน
อภิมานงานวิจัย ได้แก่

2.1 รายงานการวิจัยเชิงสำรวจโครงการ
สำรวจค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี 2551 ของ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2.2 รายงานการวิจัยเรื่องการประเมิน
โครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี 2552
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

3. การประเมินผลการดำเนินโครงการจาก
รายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม
นำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ.
2550 ถึง 2553 ประชากรในการประเมินคือ รายงาน
การดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง
ที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2553

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทของเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ชนิด
คือ

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิต
พอเพียง ปี 2553 จำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถาบัน
อุดมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา
ภาคสนามที่เข้าร่วมโครงการ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามสำหรับนิสิตนักศึกษาที่
เข้าร่วมโครงการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินอภิมานงานวิจัย
ที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำ
ชีวิตพอเพียง ปี 2553 มี 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัยที่
เกี่ยวกับการประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำ
ชีวิตพอเพียง ปี 2553

ฉบับที่ 2 แบบประเมินอภิมานงานวิจัยที่เกี่ยวกับ
การประเมินโครงการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินรายงานการ
ดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี
2550 - 2553 มี 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบบันทึกสาระโครงการค่ายเรียนรู้
คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง

ฉบับที่ 2 แบบประเมินคุณภาพรายงานผลการ
ดำเนินโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิต
พอเพียง ปี 2553 มีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความ
คิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการค่ายเรียนรู้
คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 โดยการหาค่า
ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน (SD) จำแนกตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. การวิเคราะห์ผลการประเมินอภิมาน โดย
ผู้วิจัยประเมินคุณภาพงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมิน
โครงการ ซึ่งประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 30 เกณฑ์

3. การวิเคราะห์ผลการประเมินรายงานการดำเนินงานโครงการ ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญ และเสนอในลักษณะของความเรียง

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุณหภูมิต่ำ นำชีวิตพอเพียง ปี 2553

ผลการประเมินโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในด้านของขั้นตอนการดำเนินการ รายละเอียดของคู่มือการดำเนินการ การกำหนดชุมชนภาคสนาม อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ฯลฯ และหากพิจารณาในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับชุมชนได้เหมาะสม นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับชุมชนได้เหมาะสม โดยนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนร้อยละ 99.07 มีความคิดเห็นว่าโครงการนี้มีประโยชน์ต่อชุมชนในสังคมไทย เพราะโครงการนี้เป็นกระบวนการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของชุมชน ความร่วมมือ เห็นจุดด้อยของชุมชนเพื่อที่จะนำไปพัฒนาต่อไป สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นรากฐานในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต และเมื่อพิจารณาการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นพบว่านิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนร้อยละ 98.84 มีความคิดเห็นว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น เนื่องจากเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ ปฏิบัติได้จริง สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ทั้ง 3 กลุ่มจึงเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการโครงการนี้ต่อไป โดยมีผลการประเมินจำแนกตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุณหภูมิต่ำ นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา

ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินการของโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสมของวิธีการประเมินผลโครงการและด้านความเหมาะสมของคู่มือการดำเนินการสูงที่สุด นอกจากนี้ผู้บริหารสถาบันการศึกษายังเห็นว่าสถาบันการศึกษาของตนมีความพร้อมในการจัดโครงการ มีการดำเนินการในด้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการดำเนินการ และหากพิจารณาในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถวางตัวและอยู่ร่วมกับชุมชนได้เหมาะสม ดังนั้นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาจึงเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการโครงการนี้ต่อไป แต่ทั้งนี้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาได้รับรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบในโครงการที่สำคัญดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึง ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการให้มีการแพร่หลาย
2. ระยะเวลาในการเตรียมการค่อนข้างน้อย ควรมีการวางแผนให้เป็นภาระงานประจำเพื่อที่สถาบันจะได้มีระยะเวลาในการเตรียมการให้มากขึ้น และระยะเวลาในการดำเนินการโครงการน้อยเกินไป ควรมีการเพิ่มระยะเวลาเพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้ทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนต่างสถาบัน
3. ขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ทำให้นักศึกษาขาดโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ระยะเวลาในการลงภาคสนามอยู่ในช่วงระยะเวลาการสอบ
4. การบริหารจัดการด้านการขนส่ง เนื่องจากระยะทางระหว่างชุมชนเป้าหมายและบ้านพักของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการอยู่ห่างไกล และทางสถาบันจัดให้บริการรถรับส่งเฉพาะไปและกลับเท่านั้น ระหว่างลงภาคสนามในชุมชนนักศึกษาไม่มียานพาหนะ

ทำให้เกิดความยากลำบาก

5. จำนวนนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมากเกินไป ควรมีการจัดลงภาคสนามมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้หมุนเวียนไปทำกิจกรรม

6. การประสานงานระหว่างสถาบันกับชุมชนควรมีหนังสือนำจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อให้การประสานงานเกิดความรวดเร็ว

7. งบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีจำนวนไม่เพียงพอ เนื่องจากต้องดูแลนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก

8. ความล่าช้าของคู่มือจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ทำให้นิสิตนักศึกษขาดการบันทึกสาระสำคัญในช่วงแรก

โดยผู้บริหารสถาบันได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การบริหารงานโครงการ ได้แก่ ควรมีการกำหนดระยะเวลาของโครงการ ได้แก่ โครงการ 7 วัน โครงการ 15 วัน และควรมีการสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการก่อนการปฏิบัติจริง

2. บุคลากร ได้แก่ มีผู้ดูแลโครงการจำนวนน้อยสืบเนื่องจากขาดค่าตอบแทน

3. งบประมาณ ได้แก่ ควรมีการเพิ่มในส่วนของงบประมาณค่าเบี้ยเลี้ยงของนิสิตนักศึกษา และควรมีการเพิ่มงบประมาณในการเดินทางสำหรับสถาบันที่เลือกพื้นที่ที่ห่างไกล

4. ระยะเวลา ได้แก่ ควรมีการให้อิสระในการเลือกระยะเวลาของโครงการได้ และระยะเวลาของโครงการประมาณ 10 วัน

1.2 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ตามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมของชุมชนภาคสนามที่เข้าค่ายเรียนรู้ในโครงการสูงสุด ในส่วนของผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษานั้นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการมีความคิดเห็นว่าเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมาก

โดยนิสิตนักศึกษาที่มีการเรียนรู้ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนสูงที่สุด รองลงมาคือ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนอย่างมีความสุข และด้านการเรียนรู้วิถีเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน

หากพิจารณาในด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ พบว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เพราะนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ตรงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเรียนรู้และอยู่ร่วมกับชุมชนได้เหมาะสมเกิดความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และเสียสละ (อย่างมีความสุข) นอกจากนี้ยังสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้ และสามารถปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมมากขึ้น ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการจึงเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรสนับสนุนให้มีการดำเนินการโครงการนี้ต่อไป แต่ทั้งนี้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ระบุถึงปัญหาและอุปสรรคที่พบในโครงการ ดังนี้

1. สาธารณูปโภค ได้แก่ การมีน้ำดื่ม น้ำใช้ไม่เพียงพอ ที่พักอาศัยและห้องสุขาไม่เพียงพอ ที่พักอาศัยไม่สะดวก อาหารไม่เพียงพอ

2. การติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับการเข้าถึงบุคคลท้องถิ่นเพื่อให้เกิดความร่วมมือ

3. งบประมาณในการดำเนินการมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ

4. การประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึง ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่าเดิม และควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการกับชุมชนที่ลงภาคสนามเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจวัตถุประสงค์ของการลงภาคสนาม

5. สภาพบริบทของชุมชนภาคสนามมีความแตกต่างจากชุมชนเมืองอย่างมาก ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้ ประกอบกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ

6. ระยะเวลาในการดำเนินการน้อยเกินไป ควรปรับขยายเป็น 1 เดือน และระยะเวลาในการรายงานผลน้อยเกินไป นิสิตนักศึกษาจะต้องมีการจัดทำรายงานในเวลาจำกัด อาจทำให้ขาดการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดจากรายงาน อาจส่งผลเสียต่อชุมชนได้

7. มีความล่าช้าในการจัดส่งคู่มือจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

8. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเยี่ยมค่ายเพื่อรับฟังปัญหาและอุปสรรค

9. ช่วงเวลาในการจัดค่ายเรียนรู้ ควรอยู่ในช่วงเวลาที่ไม่ร้อนจนเกินไป

10. การจัดค่ายเรียนรู้ในช่วงปิดภาคการศึกษาทำให้นิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับร่วมโครงการอย่างเต็มที่เพราะต้องกลับบ้าน

11. จำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาน้อยเกินไป ทำให้ดูแลนิสิตนักศึกษาไม่ทั่วถึง

12. ปัญหาด้านความปลอดภัยของชุมชนที่ลงภาคสนาม มีการก่อกวนของวัยรุ่น มีโจรขโมยทรัพย์สิน แต่ก็ได้รับความร่วมมือกับผู้นำชุมชนและตำรวจท้องถิ่นในการจัดการปัญหา

13. ช่วงก่อนการดำเนินการโครงการ ควรมีการประชุมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของโครงการ

14. จำนวนชุมชนตัวอย่างมีให้เลือกไม่หลากหลาย (จำนวนน้อย) ทำให้เกิดความซ้ำของชุมชนที่ลงภาคสนาม เป็นผลทำให้ชุมชนเบื่อหน่าย

ดังนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การบริหารงานโครงการ ได้แก่ ควรให้นักศึกษาบริหารจัดการโครงการด้วยตนเอง การกำหนดประธานค่ายฯ ควรให้นิสิตนักศึกษาเป็นผู้กำหนดเอง สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรมีการประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ในการตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ ควรมีการเผยแพร่รายงานผลของโครงการโดยทั่วกัน ควรเปิดโอกาสให้สถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวทางการจัดกิจกรรมร่วมกัน

2. บุคลากร ได้แก่ เพิ่มจำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการให้ครบเพิ่มบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพิ่มจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการให้มากขึ้น

3. งบประมาณ ได้แก่ ควรมีการเพิ่มในส่วนของงบประมาณเกี่ยวกับค่าอาหาร โดยกำหนดเป็นมื้อ/คน ควรมีการเพิ่มงบประมาณในส่วนของค่าวัสดุสำนักงาน เช่น กระดาษ หมึกพิมพ์

4. ระยะเวลา ได้แก่ ควรกำหนดระยะเวลาของโครงการประมาณ 10 วัน

5. อื่นๆ ได้แก่ ควรมีการจัดที่พักอาศัยโดยใช้ชาวมุสลิมพักอาศัยกับชาวมุสลิมด้วยกันเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติศาสนกิจ

1.3 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้อุทธธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ตามความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

นิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเห็นว่ามี ความเหมาะสมของการเรียนรู้ในระหว่างโครงการสูงสุด รองลงมาคือ ด้านอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ด้านการรายงานผลการศึกษาหลังภาคสนาม และด้านการดำเนินการในโครงการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในด้านการเรียนรู้ในระหว่างโครงการนั้นพบว่านิสิตนักศึกษามีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับความเป็นผู้นำในการพัฒนาสูงสุด รองลงมาคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลในท้องถิ่น และการได้เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชนภาคสนามตามลำดับ ในส่วนของด้านอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการพบว่านิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการภาคสนามสูงสุด รองลงมาคือ ความเหมาะสมของวิธีการติดตามนิเทศของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ และความเหมาะสมของคำแนะนำ/คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการภาคสนาม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงด้านการรายงานผลการศึกษาหลังภาคสนาม พบว่านิสิตนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระยะเวลาในการเขียนสรุปรายงานสูงสุด รองลงมาคือ ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมค่ายศึกษาเรียนรู้ และการกำหนดให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินโครงการสู่สถาบันอุดมศึกษาอื่นที่ไม่ได้รับร่วมโครงการ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงด้านการดำเนินการในโครงการพบว่านิสิตนักศึกษามีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของการปฐมนิเทศในโครงการสูงที่สุด รองลงคือ ความเหมาะสมของชุมชนภาคสนามที่เข้าค่ายเรียนรู้ในโครงการ และความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินโครงการภาคสนาม ตามลำดับ

ทั้งนี้ นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำองค์ความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่ระบุว่าสามารถนำองค์ความรู้และประสบการณ์ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในด้านต่างๆ เช่น การวางแผนรูปแบบการใช้ชีวิต นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ การยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น รู้ถึงความเท่าเทียมกันและเป็นธรรม ซื่อสัตย์ กล้าแสดงออก กระบวนการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ในส่วนของประโยชน์ของโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ไปใช้ประโยชน์ต่อชุมชนอื่นนั้น พบว่า นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี 2553 จำนวนร้อยละ 99.07 มีความคิดเห็นว่าการนี้มีประโยชน์ต่อชุมชนอื่นในสังคมไทย และเมื่อพิจารณาถึงการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้บุคคลอื่นนั้นพบว่า นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง ปี 2553 จำนวนร้อยละ 98.84 มีความคิดเห็นว่าจะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นเนื่องจากเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ ปฏิบัติได้จริง สามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

ตอนที่ 2 ผลการประเมินอภิธานรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2552

ผลการประเมินอภิธานรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2552 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินคุณภาพงานประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงซึ่งประกอบด้วย 4 มาตรฐาน 30 เกณฑ์ ได้แก่ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ จำนวน 7 เกณฑ์ มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ จำนวน 3 เกณฑ์ มาตรฐานด้านความเหมาะสม จำนวน 8 เกณฑ์

และมาตรฐานด้านความถูกต้อง จำนวน 12 เกณฑ์ พบว่าในด้านรวมทุกมาตรฐานงานประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .14 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณามาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .20 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มาตรฐานด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .24 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มาตรฐานด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .35 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมาตรฐานด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .06 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

ตอนที่ 3 ผลการสังเคราะห์ชุมชนชั้นพื้นฐานที่นักศึกษาค้นพบจากการเข้าไปศึกษาชุมชนตัวอย่างและการนำไปประยุกต์ใช้

3.1 องค์ประกอบที่นำไปสู่ความเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การเมือง/การปกครอง โดยชุมชนส่วนใหญ่จะอยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และมีชุมชนบางส่วนที่อยู่ภายใต้การปกครองในรูปแบบของเทศบาล ส่วนการบริหารจัดการภายในชุมชนหรือภายในหมู่บ้านมีการปกครองในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน

2. วัฒนธรรม/ประเพณี/ความเชื่อที่ชุมชนส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติติดต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่ในการจัดกิจกรรมประเพณีหรือวันสำคัญต่างๆ คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการกำหนดวันหรือข้อตกลงร่วมกัน เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกัน และส่งเสริมให้รู้จักวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนแล้วนำมาปฏิบัติและรักษาให้คงไว้ต่อไป

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนแต่ละชุมชนมีการสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นภูมิปัญญาด้านต่างๆ สัมผัสสืบทอดต่อกันมา เช่น ภูมิปัญญาด้านการแพทย์ ภูมิปัญญาด้านศิลปะและการแสดง และภูมิปัญญาด้านหัตถกรรม เป็นต้น

4. แบบแผนการใช้ชีวิต โดยแนวทางการแสดงถึงแบบแผนการใช้ชีวิตนั้นอาจมาจากบุคคลหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติตามต่อกันมา แบบแผนการใช้ชีวิตย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและเงื่อนไขต่าง ๆ ดังนั้นการรักษาไว้ซึ่งแบบแผนการใช้ชีวิตเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพก้าวหน้าตามยุคสมัย

5. ทุณฑรพยากร โดยทุณฑรพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนทุกแห่งที่สำคัญ คือ ทุณฑรพยากรดิน และทุณฑรพยากรน้ำ ซึ่งแต่ละแห่งจะมีลักษณะของคุณภาพดินและน้ำที่แตกต่างกันออกไป นอกจากทุณฑรพยากรดินและน้ำแล้ว ยังมีทุณฑรพยากรป่าไม้ ซึ่งจะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะภูมิประเทศ และภูมิอากาศ โดยทุณฑรพยากรป่าไม้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ของชุมชนและนับได้ว่าเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือนภายในชุมชน

6. ทุณฑรพยากรบุคคล โดยในแต่ละชุมชนจะมีทุณฑรพยากรบุคคลทั้ง 1) ระดับปัจเจกบุคคลอย่างปราชญ์ชาวบ้านที่สั่งสมความรู้และภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ และ 2) ระดับกลุ่มคน ซึ่งชุมชนส่วนใหญ่มีการรวมตัวกันของคนในชุมชนจัดตั้งเป็นกลุ่มต่างๆ

3.2 แนวทางการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย

1. รู้จักวางแผนการใช้ชีวิต เช่น วางแผนการใช้จ่ายให้เหมาะสมกับรายรับ-จ่าย มีการทำบัญชีรายรับ-จ่าย แบ่งสรรเงินในการออมเงินไว้ใช้ในยามจำเป็น พิจารณาการซื้อของตามความจำเป็นโดยจดยรายการการซื้อของล่วงหน้า และมีเป้าหมายในชีวิตเกี่ยวกับการใช้จ่ายอย่างเหมาะสม

2. วางแผนในการใช้สาธารณูปโภค เช่น การรีดผ้าแต่ละครั้งมีจำนวนผ้ามากพอควร ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่ได้ใช้ทุกครั้ง (หลังการใช้) ไม่ควรทิ้งน้ำที่ใช้หลังจากการซักผ้า ควรนำไปรดน้ำต้นไม้แทน เป็นต้น

3. ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องด้านการเรียนหนังสือและหน้าที่การงาน รู้จักและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด

4. มีหลักการนำคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในกระบวนการคิด ได้แก่ ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความอดทน และความขยัน พยายามในสิ่งที่ตนมีและเห็นคุณค่าของสิ่งๆ นั้น

5. ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติและความรอบคอบ และไม่ทำอะไรเกินตัว

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้สถาบันการศึกษาต่างๆ ทราบรายละเอียดของโครงการล่วงหน้า และมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการ ในภาพรวมทั้งหมดให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งทราบ

2. ควรกำหนดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการที่ยืดหยุ่นตามลักษณะบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อความสะดวกและควมมีประสิทธิภาพของการบริหารโครงการมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการประสานงานกับสถาบันการศึกษาและชุมชนภาคสนามก่อนเริ่มดำเนินโครงการเพื่อสถาบันการศึกษาจะได้มีระยะเวลาในการเตรียมตัวมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการประสานงานกับพื้นที่เป้าหมายอย่างเป็นทางการในการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการลงภาคสนามของนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

5. ควรมีการจัดสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินโครงการ เพื่อจะได้มีทิศทางเดียวกัน และนักศึกษาที่จะได้รับประโยชน์จากโครงการอย่างเต็มที่

6. ควรจัดหาแนวทางจัดสรรงบประมาณและเบี้ยเลี้ยงให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่

7. ในระหว่างดำเนินโครงการหรือสิ้นสุดโครงการ ควรจัดเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากชุมชนภาคสนามอื่นที่มีความหลากหลาย

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

1. ควรมีการจัดปฐมนิเทศเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ แก่อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน และนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาที่มีความเหมาะสมในการเข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้เพิ่มจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

3. ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ในการกำกับดูแลนิสิตนักศึกษาเพื่อจะได้เกิดการเรียนรู้ ตลอดจนการอำนวยความสะดวก และการรักษาความปลอดภัย

4. ควรมีการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อกำหนดเวลาจัดโครงการในช่วงเวลาที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถาบัน

5. ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้เพียงพอกับจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และเพิ่มบทบาทการนิเทศ ติดตามการลงภาคสนามของนิสิตนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

4.3 ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

1. ควรจัดหาที่พักกับชาวบ้านที่มีความพร้อมและความเหมาะสม ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานราชการในท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวก และการรักษาความปลอดภัย

2. ควรมีการจัดประชุมหรือจัดเวทีจัดประชาคมในชุมชนที่นิสิตนักศึกษาลงฝึกภาคสนามเพื่อที่จะได้สร้างความรู้ความเข้าใจกับคนในพื้นที่ และเกิดความร่วมมือระหว่างชุมชนพื้นที่กับสถาบันการศึกษา ในการจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้โครงการบรรลุประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 ตามความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ 3

กลุ่ม คือ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ และนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ผลการประเมินพบว่าการดำเนินโครงการในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในด้านของขั้นตอนการดำเนินการ รายละเอียดของคู่มือการดำเนินการ การกำหนดชุมชนภาคสนาม อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ ฯลฯ ทั้งนี้เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการไว้ในคู่มือการปฏิบัติงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง ปี 2553 อย่างชัดเจน ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการมีแนวทางในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน ทั้งนี้จึงเป็นผลให้โครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. การประเมินอภิमानรายงานการดำเนินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงที่พิมพ์เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 ถึง 2552 ผลการประเมินพบว่าในด้านรวมทุกมาตรฐานงานประเมินโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .14 อยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณามาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .20 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มาตรฐานด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .24 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี มาตรฐานด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .35 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมาตรฐานด้านความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .06 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก อย่างไรก็ตามจากผลการประเมินอภิमानมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ผลการประเมินโครงการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ดังนี้ (1.) จากการจัดทำรายงานการประเมินที่มีการระบุถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับโครงการโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่ปรึกษา และนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนั้น ทั้งนี้ก็ยังขาดการระบุถึงผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญบางกลุ่ม เช่น ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชน ที่มีความสำคัญต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของ

โครงการอย่างมาก (2.) การไม่มีประเด็นในการรายงานเกี่ยวกับงบประมาณ แต่อย่างไรก็ตามในการประเมินโครงการนั้น สถาบันที่ดำเนินการประเมินโครงการก็ได้ดำเนินการจัดทำรายงานงบประมาณการเงินของโครงการต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะผู้ว่าจ้างอยู่แล้ว (3.) กระบวนการประเมินโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นนั้นไม่ได้มีการประเมินอภิमानเพื่อตรวจสอบรายงานการประเมินซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนั้นสถาบันที่ดำเนินการประเมินผลโครงการจะต้องนำไปพิจารณาเพื่อให้การประเมินโครงการสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. ผลการสังเคราะห์ชุมชนชั้นพื้นฐานที่นักศึกษาเข้าไปศึกษา พบว่ามีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนี้ (1.) รู้จักวางแผนการใช้ชีวิต (2.) ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้อง (3.) นำหลักคุณธรรมและจริยธรรมมาใช้ในกระบวนการคิด (4.) ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีสติและความรอบคอบ และไม่ทำอะไรเกินตัว (5.) ไม่ฟุ้งเฟ้อ (6.) การจัดสรรเวลา (7.) การให้กำลังใจตนเองยามมีปัญหาเพื่อให้มีพลังในการทำประโยชน์ต่อสังคม (8.) ความสามัคคีในหมู่คณะ (9.) การวางตัวในสังคมและเคารพผู้อาวุโส (10.) การให้ความสำคัญกับการศึกษา (11.) มีความคิดสร้างสรรค์ (12.) นำทรัพยากรใกล้ตัวมาใช้ให้เกิดประโยชน์ (13.) รวมกลุ่มเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาความมั่นคง (14.) อนุรักษ์สืบสาน สืบทอดประเพณี เผยแพร่ เพื่อความคงอยู่ของประเพณี และ (15.) สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม โดยการมีน้ำใจ เชื่อใจและช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนันท์ ดีพลางม (2549) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2” ซึ่งพบว่านักเรียนมีความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมีความสุข และความกระตือรือร้นในการทำงาน ครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความตั้งใจและพยายามผลักดันการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายโรงเรียน มีการบูรณาการวิชาการต่างๆ กับวิชาเกษตร ซึ่งจากการประเมินของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ

โครงการมีความพึงพอใจมีความพอใจในระดับมาก โดยสรุปแล้วโครงการนี้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป

4. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเห็นว่าควรมีการปรับปรุงการบริหารงานโครงการในประเด็นต่างๆ เช่น การวางแผนโครงการ การประชาสัมพันธ์โครงการ การประสานกับหน่วยงานในพื้นที่ในการตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ และการเผยแพร่รายงานผลของโครงการโดยทั่วกันนั้น นอกจากนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการเห็นว่าควรเพิ่มระยะเวลา บุคลากร และงบประมาณให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของชุมชนภาคสนาม ซึ่งสอดคล้องกับ สมศักดิ์ ลาดี (2543) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนต้องการให้มีการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูมีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างพอเพียง และผู้ปกครองเห็นความสำคัญและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม และสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ เรือนมณี (2551) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประเมินผลโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า งบประมาณมีจำกัด เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานโครงการมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการภาระงาน การศึกษาค้นคว้ามีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการให้เกิดความตระหนักตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์โครงการยังไม่ทั่วถึงและค่อนข้างกระชั้นชิด ทำให้สถาบันการศึกษามีระยะเวลาในการวางแผนโครงการ

น้อย จึงก่อให้เกิดปัญหาอุปสรรคในขณะดำเนินงาน ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรมีการประชาสัมพันธ์ชี้แจงให้สถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการทราบล่วงหน้าเป็นระยะเวลาที่นานพอสมควร และมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการในภาพรวมทั้งหมดให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งทราบ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่าระยะเวลาการดำเนินโครงการมีการเตรียมการค่อนข้างน้อย และระยะเวลาในการลงภาคสนามไม่เหมาะสม บางแห่งมีความคิดเห็นว่ามันน้อยเกินไป จึงทำให้นักศึกษาไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร แต่บางแห่งก็มองว่ามากเกินไปโดยเฉพาะวิทยาลัยชุมชน ซึ่งมีนักศึกษาเป็นผู้ที่ทำงานแล้วจึงไม่สะดวกในการลงภาคสนามเป็นระยะเวลายาวนาน และบางแห่งมีระบบการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมือนกัน ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงควรกำหนดช่วงเวลา และระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากโครงการมากขึ้น โดยอาจกำหนดทางเลือกให้มีความสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละสถาบันการศึกษา

1.3 จากผลการวิจัยพบว่าสถาบันการศึกษามีเวลาในการจัดเตรียมโครงการน้อย จึงทำให้การประสานงานกับนักศึกษาและชุมชนภาคสนามขาดความคล่องตัว และเกิดปัญหาในการจัดส่งนักศึกษาในการลงภาคสนาม เพราะฉะนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรมีการประสานงานกับสถาบันการศึกษาและชุมชนภาคสนามก่อนเริ่มดำเนินโครงการนานพอสมควรเพื่อสถาบันการศึกษาจะได้มีระยะเวลาในการเตรียมตัวมากยิ่งขึ้น

1.4 จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการจะพบปัญหาการเดินทาง เนื่องจากไม่มียานพาหนะเมื่ออยู่ในภาคสนาม จึงเกิดความลำบากสำหรับนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ เพราะฉะนั้นสถาบันการศึกษามีการประสานงานกับพื้นที่เป้าหมายในการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการลงภาคสนามของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และทั้งนี้ควรมีการประสานงานจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากับพื้นที่เป้าหมายในรูปของการมีหนังสือ

หรือการติดต่อสื่อสารกับผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการ

1.5 จากผลการวิจัยพบว่าเกิดความล่าช้าในการส่งคู่มือการปฏิบัติงานในภาคสนามกับสถาบันต้นสังกัด จึงทำให้การดำเนินการไม่มีแนวทางที่ชัดเจน เพราะนั้นอาจจะต้องมีการจัดสัมมนาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินโครงการ เพื่อจะได้มีทิศทางเดียวกัน และนักศึกษาก็จะได้รับประโยชน์จากโครงการอย่างเต็มที่

1.6 จากผลการวิจัยพบว่างบประมาณไม่สอดคล้องกับการดำเนินโครงการบางพื้นที่เพราะบางพื้นที่ที่อยู่ไกล จะต้องมีการใช้จ่ายในการดำเนินการสูง เพราะฉะนั้น ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควรจัดหาแนวทางจัดสรรงบประมาณและเบี่ยงเบนให้มีความเหมาะสมกับลักษณะของพื้นที่ต่อไป

1.7 เมื่อระหว่างดำเนินโครงการหรือสิ้นสุดโครงการ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ควรจัดเวทีให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อได้รับความรู้และประสบการณ์จากสถาบัน หรือชุมชนพื้นที่ที่มีความหลากหลาย และยังเป็นการประชาสัมพันธ์โครงการไปยังบุคคลอื่นๆ อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

2.1 จากผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวทางการฝึกปฏิบัติในภาคสนาม เพราะฉะนั้นสถาบันการศึกษาควรมีการจัดปฐมนิเทศเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้นำชุมชน และนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

2.2 จากผลการวิจัยพบว่านิสิตนักศึกษายังขาดการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการ ทำให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนน้อย เพราะฉะนั้นจึงควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสมัครและคัดเลือกนักศึกษาที่มีความเหมาะสมในการเข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้เพิ่มจำนวนนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมากขึ้น

2.3 จากผลการวิจัยพบว่าสถาบันการศึกษายังขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรที่จะสร้างความร่วมมือในการกำกับดูแลนิสิตนักศึกษาที่อยู่ในระหว่างภาคสนามเพื่อจะ

ได้เกิดการเรียนรู้ และบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ ตลอดจนการอำนวยความสะดวก และการรักษาความปลอดภัยให้กับนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ

2.4 จากผลการวิจัยพบว่าช่วงเวลาการจัดโครงการ หรือการลงภาคสนามยังขาดความเหมาะสม เพราะบางครั้งส่งผลกระทบต่อการเรียน เนื่องจากต้องขาดเรียน หรือช่วงเวลาสอบ หรือจัดในช่วงปิดเทอม ทำให้นิสิตนักศึกษาขาดความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรมีการประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา เพื่อขอกำหนดเวลาจัดโครงการในช่วงเวลาที่เหมาะสม

2.5 จากผลการวิจัยพบว่าจำนวนอาจารย์ที่ปรึกษาและบทบาทอาจารย์มีน้อยเกินไปเพราะฉะนั้นสถาบันการศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดอาจารย์ที่ปรึกษาให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ และเพิ่มบทบาทการนิเทศ ติดตามการลงภาคสนามของนิสิตนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ

3.1 จากผลการวิจัยพบว่าการดำเนินโครงการพบปัญหา ความไม่สะดวก และความไม่ปลอดภัยกับนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ เพราะฉะนั้นชุมชนควรจัดหาที่พักกับชาวบ้านที่มีความพร้อมและความเหมาะสม ตลอดจนการประสานงานกับหน่วยงานราชการในท้องถิ่นเพื่ออำนวยความสะดวก และการรักษาความปลอดภัย

3.2 ควรมีการจัดประชุมหรือจัดเวทีประชาคมในชุมชนที่นิสิตนักศึกษาลงภาคสนามเพื่อที่จะได้สร้างความรู้ความเข้าใจกับคนในพื้นที่ ทำให้เกิดความพร้อมและความร่วมมือระหว่างพื้นที่ กับสถาบันการศึกษา ในการจัดกิจกรรมให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมเกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้โครงการบรรลุประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรรณา ตติยวัฒน์นาภรณ์. (2542). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ณรงค์ โชควัฒนา. (2542). เศรษฐกิจชุมชน: ทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณรงค์ฤทธิ์ ดอนศรี. (2543). สภาพปัญหาปัจจุบัน และความต้องการในการบริหารจัดการกิจกรรมการ
เรียนรู้ตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวีศักดิ์ เรือนมณี. (2551). การประเมินผลโครงการนิคมเศรษฐกิจพอเพียง ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2544). การวิจัยประเมินผล หลักการและกระบวนการ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: คณะ
รัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ไพศาล หวังพานิช. (2544). การจัดทำโครงการฯ ในหลักสูตรการวางแผนระดับหัวหน้ากลุ่มงาน. กรุงเทพฯ:
สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (เอกสารประกอบการ
อบรมบุคลากร ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544)
- รัตนะ บัวสนธ์. (2540). การประเมินผลโครงการการวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัทคอมพิวเตอร์พริ้น
จำกัด.
- วัฒนา วงศ์เกียรติ และสุริยา วีรวงศ์. (2545). คู่มือการประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ลาดี. (2543). การศึกษาการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรม นำชีวิตพอเพียง
ปี 2553. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนันท์ ดีพลางาม. (2549). การประเมินโครงการเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎี
ใหม่ในโรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. การศึกษามหาบัณฑิต สาขา
วิชาการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2543). การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2549). ประเภท ขั้นตอนของการประเมินอภิมาน และคุณสมบัติของนักประเมินอภิมาน. ใน
การประเมินอภิมาน วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้. สุวิมล ว่องวาณิช (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนุพงศ์ ถาวรวงศ์. (2542). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำรินิจังหวัด
จันทบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา
- อำพล เสนาณรงค์. (2542). ทิศทางการพัฒนาชนบทตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. เอกสารประกอบการประชุม
สัมมนาวิชาการ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ชมรมศิษย์เก่า ยูทีแอลบีแห่งประเทศไทย และ
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์.

ภาษาอังกฤษ

- Bhola, H. S. (1979). **Evaluation functional : Tchrn.** N.p.: Hulton Educational Publications.
- Conbach, Lee J. (1974). **Evaluations : theory and practice.** Ohio: Chalca A. Joamcs.
- Knox, Alan B. (1972). "Continous program evaluation." In **Readings in curriculum evaluation Dubuque.** Iowa: Wm. C. Brown.
- Madaus, G. F. ; Scriven, M. S. ; and Stufflebeam, D. L. (1984). **Evaluation models viewpoint on educational and human services evaluation.** Hingham: Kluwer Academic.
- Stufflebeam, D. L. (2000). The methodology of meta-evaluation as reflected in meta-evaluations by the Western Michigan University Evaluation Center. **Journal of Personnel Evaluation in Education** 14, 1 : 95 - 125.
- Suchman, Edward. (1987). **A Evaluation reseach : and principle and practice in public service and social action program.** New York: Pusel Sage Foundation.

